

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного
виховання та диригування

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ХОРОВЕ ДИРИГУВАННЯ**

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 014

Середня освіта (Музичне мистецтво)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “4” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Хорове диригування
Викладач (і)	Маскович Т. М. Бардашевська Я. М.
Контактний телефон викладача	0666405933, 0666069982
E-mail викладача	tetiana.maskovych@pnu.edu.ua yaroslava.bardashevaska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин ГОД.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Хорове диригування» є: здобуття та опанування студентами умінь та навиків техніки хорового диригування в об'ємі, необхідному для подальшої професійної музично-педагогічної та виконавської діяльності. Вивчення дисципліни забезпечує удосконалення теоретичних знань та формування виконавських умінь і навичок, сприяє розвитку музичної ерудованості та художнього смаку. Зміст навчальної дисципліни полягає у забезпеченні практичної спрямованості навчального процесу бакалаврів; сприянні формування професійного мислення, умінь і навичок диригентсько-виконавської майстерності, що здійснюється в процесі нагромадження та вдосконалення педагогічного та виконавського досвіду.

Навчальний курс передбачає підготовку фахівця такого профілю, що моделює його багатоаспектну музичну діяльність, володіє комплексом знань, необхідних для організації та успішного педагогічного досвіду, керівництва різними хоровими колективами, передбачає формування відповідних професійних якостей у навчальному процесі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Хорове диригування» є: засвоєння комплексу теоретичних та практичних знань, необхідних для майбутньої фахової діяльності, оволодіння технікою диригування та формування професійних диригентських умінь та навичок.

У результаті вивчення дисципліни студент ознайомлюється із характерними рисами хорового мистецтва та його особливостями, для можливості вирішення творчих завдань у майбутній мистецькій діяльності, без яких не може відбутися становлення справжнього диригента-фахівця.

Основними цілями вивчення дисципліни є оволодіння диригентсько-хоровою технікою та виконавською майстерністю, формування навичок самостійної роботи з хоровою партитурою, розширення музично-естетичного світогляду диригента, подолання технічних труднощів у тісному взаємозв'язку з вирішенням художньо-виконавських завдань, розвиток аналітичного підходу до засвоєння музичних творів, вивчення зразків світової хорової класики, українських народних пісень і творів українських композиторів минулого і сучасності, вивчення пісенного матеріалу шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності, виховання студентів в дусі національної самосвідомості засобами хорового мистецтва.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- ЗК-1** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми комунікативних процесів, вільно оперувати професійною термінологією, володіння навичками редагування й перекладу текстів, пов'язаних із фахом. Здатність використовувати професійну літературу, фахові термінологічні словники та допоміжні джерела у процесі; здатність оперувати фаховою термінологією в професійному середовищі.
- ЗК-4** Здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; виявляти логічну структуру і понятійний апарат незнайомого наукового тексту, вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до інтернаціонального охоплення специфіки складників музично-риторичного тезаурусу національних музичних мов; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.
- ЗК-5** Здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у галузі хорового виконавства та середньої освіти у процесі навчання основ теорії і практики вокально-хорової роботи, художньо-творчого розвитку учнів через хоровий спів як форми роботи на уроках музичного мистецтва. Здатність до опанування основних методів та способів вирішення комунікативних завдань професійної діяльності, вміння аналізувати логіку висловлювань реципієнтів з позицій норм толерантності та ефективної праці в педагогічному колективі.

ЗК-8 Здатність виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва. Здатність формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти за допомогою самоконтролю навички свідомого володіння голосом; застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності співака.

ЗК-10 Здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

Фахові компетентності

ФК-3 Здатність до оволодіння необхідним комплексом психолого-педагогічних та мистецьких знань, розуміння принципів та закономірностей процесу художньо-творчої діяльності; здатність до системного мислення у професійній сфері.

ФК-4 Здатність до опанування основних методів та шляхів вирішення комунікативних завдань професійної діяльності.

ФК-5 Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі.

ФК-6 Здатність виконувати конкретні наукові і практичні завдання, які ілюструють набуті дослідницькі навички з аналізу мистецьких проблем, включаючи збір, аналіз, інтерпретацію та застосування різних даних.

ФК-9 Здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.

ФК-10 Здатність презентувати власний творчий продукт, здійснювати художньо-просвітницьку діяльність, розробляти і втілювати музично-виховні заходи на високому мистецько-педагогічному рівні; організовувати освітній процес на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти.

Результати навчання

РН-1 Здатність здійснювати художньо-педагогічне спілкування з дітьми; вміння вирішувати педагогічні навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та їх музичної підготовки.

РН-2 Володіння принципами організації керівництвом хором, ансамблем, методикою викладання музичних дисциплін; засвоювати пісенний матеріал шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності; здійснювати змістовний аналіз музичного твору, емоційно й цікаво розповідати учням про музику і музикантів, події музичного життя.

- PH-3** Вміння організовувати дитячі та самодіяльні хорові творчі колективи; використовувати власні професійно-профільовані знання та навички під час вокально-хорової роботи з дітьми.
- PH-4** Вміння вільно читати з аркуша, транспонувати і підбирати по слуху музичні твори, аранжувати та ілюструвати найрізноманітніші музичні твори для певних виконавських складів.
- PH-5** Уміння творчо проводити уроки музики у відповідності з метою, принципами і завданнями організації музично-виховної роботи в школі; критично оцінювати результати власної педагогічної діяльності, творчо підходити і впроваджувати нові освітні навчально-виховні технології.
- PH-8** Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.
- PH-9** Опанування різними видами комп'ютерних програм для музиканта; набуття практичного навичку нотного набору різних видів партитур чи інших музичних творів (інструментальних, вокально-інструментальних, хорових); опанування навичками синхронізації нотного та текстового набору різних комп'ютерних програм.
- PH-10** Володіння теоретичними засадами хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, знання виразових можливостей хорової музики та закономірностей хорового виконавства в цілому, практикою співу в хоровому колективі та методичними принципами формування практичних навичок роботи з хором.
- PH-11** Вміння використовувати знання, уміння і навички зі спеціалізованих професійних дисциплін в процесі вирішення практичних завдань під час проходження практики; застосування професійно-профільовані знань у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.
- PH-12** Володіння методичними засади підготовки до керування хором; навичками самостійної роботи з фаховою літературою та навчально-художнім репертуаром з диригування; найрізноманітнішим хоровим ансамблевим та інструментальним репертуаром різних епох, жанрів і стилів; засвоєння пісенного матеріалу шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.
- PH-13** Здатність застосовувати на практиці методичні принципи для засвоєння музичних дисциплін, зокрема – доступності, послідовності навчання; новітні явища в музичному мистецтві в єдності традицій і новаторства.
- PH-14** Готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності; інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	-
індивідуальні	92
самостійна робота	178

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I-III	014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)	I, II	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Вдосконалення навичок мануальної техніки та знань, набутих в попередні роки навчання.	-	6	12
Тема 2. Поглиблення роботи над розвитком вокально -хорового, внутрішнього, гармонічного, поліфонічного компонентів слуху.	-	6	12
Тема 3. Вільне володіння основними штрихами: <i>non legato, legato, staccato, marcato, portato</i> у творах великої форми	-	8	13
Тема 4. Диригування хорових творів у складних розмірах.	-	8	14
Тема 5. Дроблення основної метричної одиниці в складних розмірах.	-	6	13
Тема 6. Перемінні розміри. Чергування простих і складних розмірів.	-	6	12

Тема 7. Залежність технічних засобів диригування від музичного тексту.	-	6	13
Тема 8. Диригування творів великої форми з контрасною динамікою.	-	6	12
Тема 9. Оволодіння навичками диригування в різних темпових показниках	-	8	14
Тема 10. Основні диригентські прийоми виконання творів у супроводі оркестру, із солістами-вокалістами, солістами-інструменталістами.	-	6	12
Тема 11. Музично-теоретичний аналіз хорових партитур.	-	6	13
Тема 12. Конструювання як основний метод роботи диригента з хором.	-	6	12
Тема 13. Вербальний та мануальний методи спілкування диригента з хором.	-	6	12
Тема 14. Використання диригентської техніки для відтворення конкретного художньо-музичного образу.	-	8	14
ЗАГ.:	0	92	178

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100.
Вимоги до письмових робіт	-
Семінарські заняття	-
Умови допуску до підсумкового контролю	До здачі іспиту з диригування допускаються студенти, які: не мають академзаборгованості з навчальних предметів; у повному обсязі засвоїли твори навчальної програми; опрацювали теоретичний матеріал, визначений на відповідний семестр; успішно здали академконцерт (твори шкільного репертуару); володіють компетентностями, які відповідають вимогам програми.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – екзамен.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять: Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора №309 від 19 травня 2023 р.). <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf> та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Бірюкова Л. А. Підготовка вчителя музики до роботи з хором: навчально-методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С Макаренка, 2011. 240 с.
2. Васильєва О. В. Методичні рекомендації та програма з курсу «Методика викладання диригентсько-хорових дисциплін». Харків: ХПНУ імені Г.С. Сковороди, Мітра, 2019. 52 с.
3. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів. Навчальний посібник. Київ : «Український Світ», 2002. 439 с.
4. Дмитревський Г. Хорознавство і керування хором. Київ : Держвидав, 1961. 96с.
5. Дмитрик А. О. Методичні аспекти формування диригентської культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах сучвсності. *Мистецтво та освіта: новації і преспективи*. Чернігів, 2019. С. 60-64.

6. Доронюк В. Д. Курс техніки диригування: навчально-методичний посібник для викладачів і студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Обл. друк, 2004. 292 с.
7. Доронюк В. Д., Серганюк Л. І., Серганюк Ю. М. Диригент шкільного хору: Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 490 с.
8. Доронюк В. Д. Методика викладання диригування. Івано-Франківськ, 2005. 320 с.
9. Дудик Р. Комунікативна культура диригента: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант, 2018. 48 с.
10. Зваричук Ж. Й. Питання хорознавства. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018. 378 с.
11. Камінська М. М. Специфіка освітнього процесу диригентсько-хорової підготовки студентів. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 23-26.
12. Козир А. Диригентсько-хорова підготовка як основа фахового становлення майбутнього вчителя музики. *Молодь і ринок*. 2011. №11 (82). С. 19-24.
13. Козій О. М. Методика формування образно-інтонаційних навичок студентів педагогічних коледжів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін: монографія. Умань: ФОП Жовтий, 2016. 160 с.
14. Колесса М. Основи техніки диригування. Київ : Музична Україна, 1973. 208 с.
15. Коломоєць О. М. Стисле хорознавство : навч. посіб. для здобувачів освіти ВНЗ, що навчаються за спец. "Музичне мистецтво". К, 2019.
16. Костенко Л.В., Шумська Л.Ю. Методика викладання хорового диригування : навчальний посібник. Ніжин : Видавництво НДУ, 2012. 98 с.
17. Кречко М. Натхнена музикою, сповнена доброти. *Виконавські школи вищих учбових закладів України*: зб. наук. праць. Київ, 1990. С. 148-157.
18. Леонтович М. Хорові твори / ред.-упоряд. В. В. Кузик. Київ : Музична Україна, 2005. 341 с. 7. Муравський П. Моя хорова школа / Ред.-упор. О.Шокало. К. : ВЦ «Просвіта», 2014. 384 с.
19. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ : Муз. Україна, 1986. 96 с.
20. Маценко С. Метамистецтво. Словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики. Львів : Апріорі, 2017. 118 с.
21. Михальчишин Я. З музикою крізь життя. Львів: Каменярь, 1992. 232 с.
22. Особистісний підхід у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музики / Упоряд І. О. Цюряк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. 70 с.
23. Островська Т. В. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до хорової роботи в школі. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. *Педагогічні науки* / відп. за вип. О. М. Пономарьова. Луганськ, 2011. Вип. 7 (218). Ч. 2. С. 110–115.
24. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання. Навчальний посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 256 с.
25. Пігров К. Керування хором. Київ : Держвидав, 1956. 292 с.
26. Питання диригентської майстерності. Упор. Канерштейн М.М. К.: Музична Україна, 1980. 182с.
27. Поляков О. Мова диригування. Київ : Музична Україна, 1987. 95с.
28. Разумний І. Посібник з диригування. Київ: Музична Україна, 1968. 287 с.
29. Разумний І. Практичний посібник з диригування. К.: Держ. втво образотворчого м-тва і муз. л-ри УРСР, 1959. 202 с.
30. Серганюк Ю., Серганюк Л., Їжак В. Методика аналізу хорових творів / Ю. Серганюк, Л. Серганюк, В.Їжак. Івано-Франківськ: Прикарпатський університет, 1992. 112 с.
31. Хомичевський М. Порадник для керівника самодіяльного хору. Київ : Мистецтво,

1961

32. Черепанин М. В. Музична культура Галичини другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст. Монографія. Київ : Вежа, 1997. 328 с
33. Черкасов В. Теорія і методика музичної освіти : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 24 с.
34. Чжан Лу. Методичні засади диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах : дис... кандидата педагог. наук: 13.00.02 / НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ. 2016.
35. Шумська Л.Ю. Хорове диригування : навчальний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 105 с
36. Якобчук Н., Карпінєць А, Комаренко Н. Диригентсько-хоровий практикум (академічний хор). Київ : Ліра. 2017. 52 с.
37. Ярошевська Л. В. Особливості формування музичних здібностей у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки / ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Вип. 155. Серія Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 150–155.*
38. Ярошенко І. В., Серганюк Ю. Концептуальні особливості методики роботи з хором: Навчальний посібник. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2020. 100 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://lib.pu.if.ua/electronic.php> Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.
2. <https://lib.if.ua/> Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка.
3. <http://www.tnpu.edu.ua> Веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.
4. <http://school/keldysh/ru/lambro/lib>. Інтернет-бібліотека лабораторії методики та інформаційної підтримки розвитку освіти.
5. <http://www.mon.gov.ua> – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
<http://www.nbu.gov.ua> – веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського.
6. <http://bibliotoud.ru/> – сайт бібліотеки наукової і студентської інформації.
7. <http://comp.vslovar.org.ru> - словник сучасної комп'ютерної термінології
8. <http://www/ito/bitro/ru/1998-99/a/kotrov.html> Міжнародний журнал експериментальної освіти
9. <http://comp.vslovar.org.ru> Візуальний словник
10. <http://www.mon.gov.ua> офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
11. <http://www.nbu.gov.ua>
12. <http://www.tnpu.edu.ua>
13. <http://knmau.com.ua/biblioteka/> - бібліотека НМАУ ім. П. Чайковського
14. <http://lib-hdak.in.ua/> - Бібліотека Харківської державної академії культури
15. <http://odma.edu.ua/library> - Бібліотека Одеської національної музичної академії
16. <https://www.google.com.ua/search?q> кафедра методики музичного виховання та диригування, ПНУ ім. В. Стефаника.
17. <https://www.youtube.com/watch?v> Всеукраїнський конкурс хорових диригентів
18. <https://www.youtube.com/watch?v> Всеукраїнський конкурс хорових диригентів

Викладачі,
доценти кафедри методики
музичного виховання та диригування

Маскович Т.М.
Бардашевська Я.М.